

Vers gras op stal is financieel interessant, maar er kleven risico's aan

Zomerstalvoeren uitdaging voor vakman

Zomerstalvoeren komt steeds minder voor, maar wat betreft economische resultaten is het nog altijd een interessant voersysteem. Doordat het zomerstalvoeren constant bijsturing verlangt, vraagt het wel veel operationele kennis en vakmanschap van de veehouder.

tekst **Florus Pellikaan**

Alhoewel harde cijfers ontbreken lijkt het aandeel veehouders dat zomerstalvoeding toepast langzaam af te nemen. Graslanddeskundigen schatten het huidige aandeel veehouders dat dit voersysteem toepast landelijk gezien op iets meer dan vijf procent. Met name in de noordelijke provincies, waar het verbouwen van mais van oudsher minder hoge opbrengsten geeft, is zomerstalvoeren nog altijd het meest in trek. Het tijdens de zomermaanden op stal voeren van vers gemaaid gras werd in het verleden vooral toegepast door veehouders die erg intensief boerden of veel land op afstand hadden. Daar komen nu de hedendaagse argumenten bij dat het voersysteem een goede benutting van het grasland en lage krachtvoerkosten geeft. Economisch gezien kan zomerstalvoeren beslist de concurrentie aan met andere voersystemen, mits het goed wordt uitgevoerd. Mede hierdoor heeft het voersysteem nog altijd enthousiaste aanhangers, maar ook felle tegenstanders.

Binnenbochtmethode

'De hoogste benutting van je grasland vormt altijd de aanleiding om voor zomerstalvoeding te kiezen', vertelt Bert Philipsen, graslanddeskundige bij Wageningen UR Livestock Research. 'De drogestofopbrengst per hectare ligt bij zomerstalvoeren net onder die van alleen maaien, maar ruim boven die van beweiden. Bij het

weiden treden bovendien beweidingsverliezen op en bij het inkuilen conserveerings-, inkuil- en uitkuilverliezen. Er zijn veehouders die vanwege deze technische

voordelen van zomerstalvoeren financiële resultaten halen die echt met geen enkel ander voersysteem te halen zijn.' Ook Andries-Jan de Boer, senior agrarisch adviseur bij Accon-avm, ziet een groot voordeel in de goede grasbenutting bij zomerstalvoeren. 'Dit systeem is de binnenbochtmethode en de meest directe en efficiëntste weg van gras naar melk. Vooral in de herfst kun je met zomerstalvoeren een heel goedkoop rantsoen voeren. Herfstgras is een hoogwaardig product, maar zowel bij weiden als bij inkuilen is het niet goed tot waarde te brengen en dat kan bij zomerstalvoeren wel. Er zijn veehouders die vorig jaar pas begin december gestopt zijn, met sneeuw als oorzaak.'

kosten voerwinning per hectare

summerfeeding (op loonwerkbasis)	
maaien	20
schudden 2 x	20
harken	15
kuilen	65
afdekken (incl. materiaal)	10
uithalen en voeren	40
inkuil- en veldverliezen (10%)	30
totaal	200

zomerstalvoeren	1ha/uur	0,5 ha/uur
maaien en halen (€ 50/uur)	50	100
verdelen	10	10
eigen arbeid	25	50
totaal	85	160

Tabel 1 – De kosten per hectare voor het oogsten van een snede gras voor summerfeeding of zomerstalvoeren, bedrijf met 100 koeien (bron: Accon-avm)

Volgens Herman Aukes, verkoopleider bij Agrifirm voor de regio Noord, is het noodzakelijk dat veehouders die willen zomerstalvoeren zich van tevoren afvragen of ze in staat zijn om de hele periode een goede kwaliteit vers gras voor het

voerhek te krijgen. 'Het verse gras moet minimaal tussen de 950 en 1000 vsm zijn, anders is het voordeel van stalvoeren te gering tegenover ingekuuld gras. Draait zomerstalvoeren door een goede kwaliteit vers gras echt goed, dan is 60 tot 70 procent meetmelk uit eigen ruwvoer haalbaar. Ik ken zomerstalvoerende veehouders die gedurende het grasgroei-seizoen slechts drie cent krachtvoerkosten hebben.'

Vakmanschap vereist

Alhoewel de deskundigen snel de voordelen van zomerstalvoeren paraat hebben, haasten ze zich ook om een waarschuwing bij het systeem te plaatsen. 'Wil je voor rust en vaste werkzaamheden op het bedrijf gaan, dan moet je de koeien binnenhouden en een rantsoen met ingekuuld voer samenstellen, daar kan het minste mee fout gaan', vertelt Aukes. 'Zomerstalvoeren vraagt meer van de operationele kennis en vakmanschap van de veehouder. Je moet constant oog voor het gras, het weer en de koeien hebben. Heb je dit niet, dan valt het voerkostenvoordeel direct weg en krijg je de reke-

ning door pensverzuring vanzelf gepresenteerd.'

'Wil je eenvoudig boeren en niet afhankelijk van het weer bijvoorbeeld 's avonds om negen uur nog met de opraapwagen naar het land, dan moet je hier niet voor kiezen', vindt ook Andries-Jan de Boer. 'Bij groter wordende bedrijven loop je daarnaast tegen het probleem aan dat je het personeel niet 's avonds nog gras kan laten halen. Toch kom ik in de praktijk bedrijven tegen die twee miljoen kilo quatum vol melken en toch nog zomerstalvoeren.'

Het veelgehoorde nadeel dat zomerstalvoeren te veel arbeid kost, pareert Bert Philipsen. 'Ik heb een netwerk rond zomerstalvoeren begeleid en wij hebben daarin het arbeidsaspect behoorlijk uitgediept. Wanneer je het meeste land om de stal hebt liggen en je de mechanisatie gewoon goed voor elkaar hebt, dan kan zomerstalvoeren qua arbeid concurreren met andere systemen. Beleving speelt hier echter een grote rol. Gras in het land halen lijkt nu eenmaal een grotere klus dan een voermengwagen laden.'

Naast de factor arbeid zijn ook de mecha-

Tabel 2 – Financiële resultaten van 193 melkveehouders met verschillende voersystemen (bron: Accon-avm)

	beperkt weiden + winterrantsoen	onbeperkt weiden	100% summerfeeding	zomerstalvoeren + winterrantsoen	100% zomerstalvoeren	beperkt weiden + winterrantsoen + zomerstalvoeren	gemiddelde
aantal veehouders in onderzoek	83	30	26	27	3	20	193
opbrengsten							
– melk	31,48	31,48	31,60	31,49	31,39	30,98	31,44
– omzet en aanwas	2,86	3,51	2,89	2,61	3,02	2,89	2,94
kosten							
– veevoer	6,46	5,90	6,86	6,30	4,87	5,88	6,32
– diergezondheid	1,08	0,95	1,16	0,91	0,95	0,88	1,02
– fokkerij en melkcontrole	0,83	0,86	0,82	0,76	0,61	0,70	0,81
– bemesting	1,13	1,40	0,99	1,18	1,14	1,22	1,17
saldo melkvee	28,80	30,10	28,00	28,70	30,50	29,30	28,96
bewerkingskosten							
– voerwinning grasland/ha	150	140	180	110	100	60	137
– onderhoud grasland/ha	60	30	50	50	50	50	51
– snijmaisteelt/ha	880	740	790	790		840	816
mestaanwending/kg melk	0,54	0,57	0,51	0,53	0,53	0,20	0,50
loonwerk overig/kg melk	0,33	0,50	0,40	0,50	0,50	0,26	0,39
eigen mechanisatie/kg melk	4,95	4,38	5,27	7,23	4,91	4,43	5,16
bruto geldstroom melkvee	17,80	19,12	16,97	18,82	20,27	19,16	18,22

Jouke Kalma: 'In december pas eiwitrijke brok bijvoeren'

Zes jaar geleden stapte melkveehouder Jouke Kalma uit Jellum over van beperkt weiden in combinatie met zomerstalvoeren naar volledig zomerstalvoeren. 'Er bleef destijds te veel gras onbenut, vooral vanaf augustus. We groeiden snel in quotum; er moest gewoon meer voer van het land gehaald worden', verklaart Kalma de overstap. Kalma melkt op dit moment met 195 koeien in totaal 1,6 miljoen kilo quotum vol.

'Met dit systeem houd je al je grasland schoon en daardoor kun je het maximaal benutten. Ook het eiwitrijke najaarsgras komt tot laat in het najaar maximaal tot zijn recht. Wij beginnen in december pas met het bijvoeren van eiwitrijke brok en daardoor zijn we in staat om de kracht-

voerkosten laag te houden. Daarnaast heb je in de winter geen schapen van de buurman meer nodig om het overtollige gras op te vreten.'

Kalma onderstreept dat zomerstalvoeren meer flexibiliteit van de boer vraagt. 'Je moet bij dit systeem niet te ver vooruitkijken en alert reageren. Wil je daarnaast om zes uur 's avonds met al je werk klaar zijn, dan moet je hier niet voor kiezen. Vers gras is bederfelijk, waardoor wij vaak 's avonds tussen acht en negen nog een vracht gras halen.'

Om de verteringssnelheid van vers gras wat te compenseren voert Kalma verspreid over twee momenten in totaal tien kilo mais, zes kilo bierbostel en zes kilo aardappelpersvezel bij.'

Ten opzichte van summerfeeding vindt Kalma het een voordeel dat de inkuilpiek

door zomerstalvoeren minder groot is. 'De voordelen wegen zo zwaar dat we de komende jaren beslist blijven zomerstalvoeren. Alleen bij een nog groter bedrijf en veel vreemde arbeid is het lastig te organiseren.'

nisatiekosten een veelgehoorde kanttekening bij zomerstalvoeren. Om dit te ontcrachten heeft Andries-Jan de Boer een voorbeeldberekening uitgegevoerd (zie tabel 1). Daarbij zijn de daadwerkelijke kosten per hectare van summerfeeding op loonwerkbasis uitgezet tegen de kosten van zomerstalvoeren gedurende 180 dagen van het groeiseizoen. Daarbij is voor zomerstalvoeren een spreiding aangehouden voor de kosten. De verschillen worden gemaakt voor land dicht bij huis (wat zorgt voor een capaciteit van één hectare per uur) of land op afstand (capaciteit van een halve hectare per uur). Veldverliezen treden bij beide systemen op en zijn tegen elkaar weggestreepd. Uit de berekening blijkt dat zomerstalvoeren ook bij een lage capaciteit minder mechanisatiekosten met zich meebrengt dan summerfeeding.

'Zomerstalvoeren kan met redelijk eenvoudige mechanisatie', stelt De Boer. 'In de post mechanisatiekosten zit wel een risico', plaatst Philipsen een kanttekening. 'Bij een wat luxer machinepark lopen die snel op.'

Naast een schatting van de kosten per hectare is het natuurlijk vooral interessant wat veehouders met zomerstalvoeren daadwerkelijk economisch presteren. Accon-avm vroeg een student de resultaten van veehouders met verschillende voersystemen op een rij te zetten (zie tabel 2). In totaal 193 veehouders wilden aan het onderzoek meewerken. Drie melkvee-

houders passen 100 procent zomerstalvoeren toe en bij 47 melkveehouders is zomerstalvoeren één van de voersystemen in combinatie met andere.

Wel of niet bijvoeren

Zowel aan de opbrengsten- als de kostenkant draait honderd procent zomerstalvoeren gemiddeld tot goed mee. De kostenpost veevoer is in vergelijking met andere systemen bijzonder laag en daardoor is het saldo bij honderd procent stalvoeren ook het hoogst. Van de in totaal zes voersystemen zijn er drie waar zomerstalvoeren deel van uitmaakt en die systemen staan eerste, tweede en vierde als het gaat om de bruto geldstroom (resultaat uit bedrijfsvoering). Deze post is voor honderd procent stalvoeren zelfs het hoogst, maar het gaat om slechts drie bedrijven. 'Voor veehouders die willen gaan voor maximaal economisch resultaat en die de nadelen van zomerstalvoeren goed kunnen managen, is het een uitstekend systeem', stelt Andries-Jan de Boer.

Over of het bijvoeren van een structuurbron of bijproducten bij zomerstalvoeren wenselijk is, lopen de meningen wat uiteen. 'Ik vind dat je dit systeem net zoals alle andere systemen consequent moet uitvoeren om de daadwerkelijke voordelen ook echt te benutten en dat betekent niet of nauwelijks bijvoeren. Wanneer een veehouder naast de combinatie voor zomerstalvoeren iedere dag ook nog met een voermengwagen langs de koeien rijdt, lopen de mechanisatie- en arbeidskosten snel op. Iets dunnere mest en een

dipje in de productie horen bij dit systeem dat moeilijker te corrigeren is, net zoals dat ook bij onbeperkt weiden hoort', stelt Philipsen

Volgens Herman Aukes is het een voorwaarde om een structuurbron bij te voeren. 'Wat je in de zomerperiode verdient met zomerstalvoeren, moet je aan het begin van het stalseizoen niet verliezen omdat de koeien vanwege een te lage conditie extra bijgevoerd moeten worden. Veehouders mogen niet accepteren dat een koe te dun op de mest is. Met bijproducten als mais en bierborstel wordt de mest wel dikker, maar dit voorkomt pensverzuring niet. Structuur is daarom een voorwaarde. Die is eenvoudig te verstrekken door na het lossen van een wagen gras even een zak gehakseld koolzaadstro of luzerne over het gras te strooien.'

Systeem onderbelicht

Volgens De Boer zorgt 'onbekend maakt onbemind' ervoor dat zomerstalvoeren niet toeneemt. 'Maar ik wil het wel promoten. Het is een systeem waar je de kostprijs erg laag mee kunt houden.' Ook Aukes vindt dat zomerstalvoeren onderbelicht is. 'Vorig jaar met de lage melkprijs is wel een aantal veehouders naar dit systeem overgestapt. Heb je als veehouder de operationele gang van zaken op je bedrijf goed op orde, dan is zomerstalvoeren best het overwegen waard. Maar ik adviseer het pas als ik ervan overtuigd ben dat de veehouder met de risico's van dit systeem kan omgaan.' |